

BARABAR İLKELERİ

For trust and reconciliation in Kosovo

Tarafından desteklenen
UNMIK

 Barabar
CENTRE

BARABAR İLKELERİ

Kosova'da Güven ve Barış İçin

Önsöz:

Kosova'nın hem Arnavutça hem de Sırpça resmi dillerinde kullanılan barabar kelimesi eşitlik ve adalet anlamına gelmektedir. Bundan esinlenerek ve Kosova'daki birçok ilgili tarafın görüş ve düşünceleriyle uyumlu olarak, BARABAR İLKELERİ, diyalogu ilerletmek, hoşgörü ve işbirliğini teşvik etmek, güven inşa etmek ve adaleti sağlamak için farklı toplulukları ayırandan ziyade birleştiren şeylere dayalı bağları güçlendirmeyi amaçlar. İlkeler, topluluklar arası ilişkilerin iyileştirilmesinin Kosova'da uzlaşma, sürdürülebilir barış ve kalkınmanın sağlanması için anahtar olduğunu kabul etmektedir. Ayrıca, etnik köken, yaş, cinsiyet, din, beceriler, cinsel yönelim, sosyal veya ekonomik statü veya diğer herhangi diğer özelliği ne olursa olsun her bireyin, haklarını özgürce kullanabilmesi, görüşlerini seçim yoluyla ifade edebilmesi, sosyal faaliyetlere aktif olarak katılabilmesi ve değerlerini destekleyebilmesi durumunda olması gerekir.¹

¹ *Barabar Merkezi, Priştine'den INTEGRA ve Kuzey Mitrovica'dan CASA sivil toplum örgütleri tarafından başlatılan veya bir araya getirilen ortak bir girişimdir. Priştine'deki merkeziyle, kültürel, sanatsal, kamuyu bilgilendirme, kapasite oluşturma, eğitim, bilinçlendirme ve savunuculuk eylemleri yoluyla Kosova'nın çeşitli çok etnikli toplumunun tüm üyeleri arasında güven ve kapsayıcı açık diyalogun geliştirilmesine odaklanmayı hedefliyor. Önceki girişimlerin (Güven İnşa Etme Forumu ve Platformu, Uzlaşma Koalisyonu, Geçmiş İlkelerle Yüzleşme Koalisyonu, Etnikler Arası İşbirliği ve Uzlaşmayı Teşvik Etme Projesi) ve son yirmi yılda Kosova'da gerçekleşen topluluklar arası diyalogu amaçlayan çok sayıda eylemin çabaları üzerine inşa edilecektir. Barabar Merkezi, kuruluşlar veya bireyler için bir proje veya platform olarak değil, Kosova'daki tüm topluluklar için açık bir iletişim ve fikir ifadesi kanalı olarak hizmet eden kalıcı bir güvenli alan olarak tasarlanmıştır.

01. Güven ve uzlaşma oluşturmak yavaş bir süreçtir. Gerçekten taahhüt göstermek istiyorsak, önce birbirimiz hakkında bir şeyler öğrenmeliyiz.

Ne:

Güven, barış ve uzlaşma inşası sürecinin temelinde yer alır. Kosova'daki farklı topluluklardan insanlar yaşam alanını paylaşıyor, ancak sınırlı etkileşim ve iletişime sahipler. Güven yavaş yavaş öğrenilmeli ve kazanılmalıdır. İnsanlar hakkında ne kadar çok şey öğrenirseniz, onlarla o kadar çok ilişki kurabilecek, ortak noktaları görebilecek ve farklılıkları bir kenara bırakabileceksiniz. Topluluklar uzlaşmayı umuyorsa, önce birbirlerine, birbirlerinin kültürlerine, geleneklerine, dinlerine, dillerine, değerlerine ve çıkarlarına maruz kalmaları gerekir ki bunların hepsi anlayış ve empati inşa etmenin öncüleridir.

ilkel

Nasıl:

Karşılıklı toplulukları daha iyi takdir etmek, saygı geliştirmek ve farklı kültür ve çeşitliliğe uyum sağlayarak geleneklerden zevk almak için halihazırda var olan bireysel bağlantıların grup etkileşimlerine dönüşmesini sağlamalıyız. Güven, yarın görünür olacak hızlı bir çözüm değildir, ancak uzun vadede gelecek nesilleri çatışmalardan ve hala etnik çizgilerle bölünmüş yaşamlardan kurtarma potansiyeline sahiptir.

ler

01

02. Farklı etnik toplulukların üyeleri arasında **karşılıklı** iletişim kurmalıyız.

Ne:

Tüm topluluklardan insanlar birbirleriyle korkmadan iletişim kurabilmeli ve konuşabilmelidir. Korku, güven ve uzlaşma süreçlerini bozar ve bu tür etkileşimlerin temel ilkesi olan motivasyonu baltalar. Kosova'da, insanların önceden belirlenmiş siyasi/etnik sınırlara dayalı olarak inandıkları, kapsayıcı olmayan bir sosyal güven hala mevcuttur. "Onlar ve biz" ayrımını genelleştirerek, insanlar yalnızca kendi topluluklarının üyeleri arasında kendilerini güvende hissediyor gibi görünüyor.

Nasıl:

Açık iletişim yoluyla güvenin sağlanabileceği bir ortam yaratmalıyız. Güvene dayalı sosyal ağları yalnızca politikalar aracılığıyla değil, aynı zamanda sivil toplum içindeki uygulamalar yoluyla da özgürce ve siyasi olaylardan bağımsız olarak kolaylaştırmalıyız. Bu durumda, güven oluşturmak için kalıcı bir alanın mevcudiyeti, kısıtlama veya otosansür olmaksızın serbest sosyalleşme ve konuşma için bir alan, önyargıların üstesinden gelmeye yardımcı olacaktır. Topluluklar arasındaki barışçıl ilişkilerin devamını kolaylaştıracak ve işbirliği ve entegrasyon için güvenli bir ortam geliştirecek mekanizmalar oluşturmamız gerekiyor. Etkileşim, başkalarını anlamaya yol açar, bu da insanların birlikte yaşamayı, farklılıkları kabul etmeyi ve saygı duymayı öğrendiği normalleşme/barış sürecinin sonraki aşamalarını kolaylaştırabilir.

ler

02

03. Etnik topluluklar arasındaki **özellikleri tanımalı, uyarlamalı ve saygı duymalıyız.**

Ne:

Kosova'da uzlaşma uyum anlamına gelir ve farklılıklara saygı gösterilmelidir. Başkaları hakkında bütün algıyı değiştirmek için sınıflandırmayı ve basmakalıplaştırmayı engellemeliyiz. Hedef, gelecekte bir zamanda, herkesin topluluk içindeki kişisel kimliğini kaybetmeden aynı Kosova toplumuna ait olabilmesi olabilir. Bu, herkesin uyumunu gerektirir ve bir topluluğun diğerine asimile edilmesini gerektirmez. Birlik kesin olarak gerekli değildir, ancak tüm toplulukların kendilerini rahat hissedebilecekleri, birbirlerinin varlığına saygı duyabilecekleri ve aidiyet duyabilecekleri bir alan olmalıdır. Karşdakini düşünmek güven ve uzlaşma elde etme çabalarının merkezinde olmalıdır.

Nasıl:

Tüm taraflar uzlaşma sürecine eşit şekilde yatırım yapmalıdır. Onların çoğunlukla, nerede olurlarsa olsunlar ve hangi coğrafi noktaya ait olurlarsa olsunlar, azınlıkları kabul etmek ve onlar için savunuculuk yapmak gibi ek görevleri vardır. Kosovalı Arnavut toplumu, özellikle çoğunluk toplumunun sivil toplumu, çoğunluk olmayan topluluklara ulaşma ve onları koşulsuz kucaklama, farklılıkları kabul ederek, basmakalıpları reddederek ve herkesin kendini güvende ve kabul edilmiş hissedebileceği bir toplumda sosyal uyumu hedefleme çabalarını artırmalıdır. Aynı şekilde, Kosovalı Sırp topluluğu, çoğunlukta oldukları belediyelerdeki diğer toplulukları kabul etmeli ve onlarla birlikte çalışmalı, onları anlamalı ve ortak refaha katkıda bulunmaları için çaba sarf etmelidir.

ler

03

04. Farklı etnik topluluklar arasında ortak çıkarları ve değerleri belirlemeli ve geliştirmeliyiz.

Ne:

Kosova'daki topluluklar, ortak inançlar ve değerler üzerinde anlaşabilmeli, birleşebilmeli ve asgari ortak hedeflerin arkasında durabilmelidir. Toplulukların, farklılıklar arasında köprü kurmak ve bu ortak özellikleri bulmak için gerekli motivasyonu bulmalarına yardımcı olmalıyız. Küreselleřme dünyasında izolasyon bir seğenek değil. İstihdam (herkes için fırsatlar), kazanç, eğitim (dijital uçurum), kùltùre, sanata, müziğe erişim, gençlik (yeni bakış açıları), trafikte güven, sosyal koruma (eşitsizlik, yaşlı ve engelli bakımı), çocuk refahı, mağdurlar için psikososyal destek, sağlık (akıl hastalığı, kadınların üreme hakları, kaliteli sağlık hizmetlerine erişim), entegrasyon ihtiyacı, adalet ihtiyacı dahil ancak bunlarla sınırlı olmamak üzere toplulukları etkileyen ortak zorluklar ve fırsatlar vardır.

Nasıl:

Bu ortak sorunları belirlemeli, tartışmaya istekli olmalı ve nihayetinde bunları, ister ortak bir vizyon etrafında bir araya gelmeyi, ister yapıcı bir anlaşmazlığı da içersin, topluluklar içinde işbirlikçi bir yaklaşımla çözmeliyiz.

ler

04

05. Bireysel çabalarla başlamalıyız –uzlaşmaya yönelik tabandan bir yaklaşım mümkündür.

Ne:

Siyasi seviyedeki ilerleme eksikliğinden dolayı durmamaları veya raydan çıkmamaları için yerel seviyedeki süreçleri korumalıyız. Uzlaşma, siyasi süreçlerin çözülmesini bekleyemez. Bireysel ve toplumsal girişimlerin gücü küçümsenmemeli.

Nasıl:

Bireysel ve kolektif düzeyde sorumluluğumuzun ve aynı zamanda eylemlerimizin sorumluluğunun ve öneminin de farkında olmalıyız. Aşağıdan yukarıya bakıldığında, süreç bireysel uzlaşmadan (tabandan) topluluk uzlaşmasına (orta düzey liderler/kanaat yapıcılar) ve siyasi uzlaşmaya (yöneticiler) doğru ilerleyecektir. Bu durumda, tüm topluluklardan örgütlü sivil toplum değişimi başlatmalı ve topluluklar arası işbirliğini teşvik ederek, sahadakilere görünürlük sağlayarak ve seslerinin iktidardakilere ulaşmasına izin vererek topluluk düzeyinde ilerlemelidir. Yerel düzeyde uzlaşma çalışmaya başladığında, siyasetçiler onları dinlemek zorunda kalacaktır.

er 05

06. Tüm toplulukların hakları için mevcut garanti sisteminin etkili bir şekilde uygulanmasını sağlamalıyız.

Ne:

Tüm etnik toplulukların haklarını tanıyan destekleyici ilkeler ve yasal bir çerçeve, hakların tam olarak gerçekleştirilmesi için ön koşullardır. Hukukun üstünlüğünün hakimiyeti, özellikle de azınlık topluluklarının haklarını güvence altına alan yasaların uygulanması, daha geniş güven ve uzlaşma çabalarıyla paralel yürümelidir.

ilkel

Nasıl:

Kosova, diğer şeylerin yanı sıra tüm gruplar için temsil ve eşit statü sağlayan kurumsal mekanizmalar ve garantiler ile azınlık haklarının korunması için gelişmiş bir garanti sistemine sahiptir. Kosova ayrıca uluslararası ve Avrupa standartlarına uygun ayrımcılık karşıtı yasalara ve politikalara sahiptir. Bunlar, din hakları, kültürel mirastan yararlanma, kurumlarda adil temsil, mülkiyet hakkı, ana dili kullanma hakkı, bilgiye erişim, resmi belgelere sahip olma veya medeni durumu kaydetme hakkı dahil olmak üzere tüm hizmetlere yeterli erişimi kapsar. Tüm haklar Kosova Anayasası ve yasalarında tanınmaktadır. Yasanın yaygın şekilde yetersiz uygulanması, ayrımcı uygulamalara dönüşür ve topluluklar arasındaki güvene olumsuz katkıda bulunarak aralarındaki uçurumu genişletir. Yasaların uygulanmaması topluluklar arasındaki entegrasyonun önünde bir engel olabilir. Bu özellikle Rom, Aşkali, Mısırlılar, Boşnaklar, Goralı ve Türkler dahil olmak üzere yeterince temsil edilmeyen tüm gruplar için geçerlidir. Bu anlamda, bu düzenlemelere uymayan merkez ve belediye kurumlarından hesap sormalıyız.

ler

06

07. Güven oluşturma ve uzlaşma sũreçlerinin kapsayıcı olmasını sağlamalıyız.

Ne:

Tũm toplulukların katılımı ve taahhũdũ olmadan uzlaşma sağlanamaz. Kapsayıcı etnik gruplar arası işbirliği ve uzlaşma sũreçleri, sũrdũrũlebilir barışa yũnelik ekonomik ilerleme ve sosyal uyum yoluyla elde edilebilecek kapsayıcı bir kalkınma sũreciyle paralel olarak gerçekteşmelidir.

Nasıl:

İnsan haklarına dayalı ve toplumsal cinsiyete duyarlı bir yaklaşım benimseyerek, her bireyin, etnik köken, yaş, cinsiyet, din, beceriler, cinsel yönelim, sosyal veya ekonomik durum veya diğer herhangi bir özellik ne olursa olsun sürece katkıda bulunabilir ve sesleri duyulmalıdır. Hedef gruplar, kadın toplulukları, gençler, sanatçılar, işadamları, çiftçiler, kültürel aktörler, mağdurlar vb. arasında farklı ağlar ve ittifaklar oluşturmalıyız, bu şekilde karar vericilere ulaşabiliriz. Bu bağlamda, kararların alındığı her düzeyde onların görüş ve çıkarlarının temsil edilmesini sağlamalıyız. İnsan haklarını ve toplumsal cinsiyet eşitliğini temel alan bu yaklaşım, sadece adil olması açısından değil, herkesin farklı faydalı bakış açıları sunabilmesi nedeniyle sürecin verimliliğine ve sürdürülebilirliğine katkı sağlayacağı için önemlidir.

er

07

08. Halkın sesinin doğru ve saygılı olmasını ve çatışma veya bölünme tarafından yönlendirilmemesini sağlamak için tanınmış kişileri sorumluluğa davet etmeliyiz.

Ne:

Kosova'da tanınmış kişileri çatışma odaklı söylemleri teşvik etmeye değil, uzlaşmaya katkıda bulunmaya davet ediyoruz. Politikacılar, kanaat önderleri, medya temsilcileri, sivil toplum kuruluşları, dini liderler ve toplum temsilcileri farklılıkları pekiştirmek yerine tutumların uzlaştırılmasına katkıda bulunmalıdır.

ilkel

Nasıl:

Raporlama mutlaka herkes ve her şey hakkında ortak bir görüşü hedeflemek zorunda değildir, ancak etik ve gerçeklere dayalı olduğundan emin olmalıyız. Bu bağlamda, oy kullanma hakkına sahip olan herkesin eşitsizlikleri en aza indirmek için çaba sarf etmesi gerekmektedir. Siyasi uzlaşma, sosyal uzlaşmadan da ayırılmalıdır. Kutuplaşmış söylemler yaraları iyileştirmez, ancak bölünmeleri şiddetlendirir ve temel güvenliği koruyarak ayrı olma ve yalnızca kendi muhakemenize güvenme ihtiyacına dayanan özel bir topluluk duygusunun gelişmesine katkıda bulunurlar. Güven ve uzlaşma yaratma çabaları siyasi kararlara benzememeli ama bölücü mesajlardan ve söylemlerden etkilendikleri bir gerçek. İnsanlar, onlar adına konuşan iktidardakilerden gelen mesajlara karşı hassastır, dolayısıyla gerçek bilgilere erişme ve manipüle edilmeme hakları vardır. Medya ve sivil toplumun ifade özgürlüklerini kullanabilecekleri ve yaygın yanlış bilgilere karşı koyabilecekleri ve kurumları sorumlu tutabilecekleri bir ortam sağlamalıyız.

ler

08

09. Etnik kökenleri ne olursa olsun tüm mağdurlar için adalet çağrısı yapmalıyız.

Ne:

Mağdurlar mağdurdur. Hiçbir mağdur veya bir mağdurun veya kayıp kişinin ailesi kategorize edilmemeli veya bir diğerinden ayırt edilmemelidir. Kosova'daki savaş sırasında işlenen suçlar toplu olarak atfedilmeyecek, ancak çoğu topluluklar etnik kökenleri ne olursa olsun savaşın tüm mağdurları için adalet ve tüm kayıp kişilerin kaderinin çözülmesi için çağrıda bulunacak.

ilkel

Nasıl:

Kamu kurumlarının çatışmanın temel nedenlerini ele alma, adaleti sağlama ve suçlu olmaları durumunda sorumluluğu kabul etme sorumluluğunu kabul ederek, toplu suçu azaltmadan veya anlatıları bozmadan bir güven inşası ve uzlaşma süreci sağlamalıyız. Etnik kökenleri ne olursa olsun mağdurun ailesinin tüm üyeleri için uzlaşmanın zor olduğunu belirterek, çalışmalarımız mağdurlara karşı duyarlı olmalıdır. Herkesin saygı görmeye hakkı vardır ve güven oluşturmaya katkıları dikkate alınmalı ve tanınmalıdır.

ler

09

10. Güven oluşturma ve uzlaşma sürecini bir öncelik olarak ele **almalıyız.**

Ne:

İnsanlar izole yaşamlara giderek daha fazla alışıyor. Güven ve uzlaşma olmadan geçen zaman arttika, süreç daha zorlu hale gelecek ve uzun vadeli sonuçlara yol açabilecek çatışmaların altında yatan kaynakları derinleştirecektir. Ancak bundan sonra, Kosova'da uzun yıllardır gerçek bir etkileşim olmadan birbirine yakın yaşayan toplulukların karşılıklı güvenini yeniden oluştur-
maktan bahsetmek gerçekçi görünmeyebilir. Tüm topluluklar barışa ihtiyaç olduğu ve birbirlerinin yaşam hakkını kabul ederek çatışmasız bir ortamda yaşamaya olduğu iyi bir yatkınlık olduğu konusunda hemfikirdir. Ancak bu tür perspektif sonsuza kadar sürmeyebilir. İlişkil-
erin siyasi olarak normalleşmesi sürecinde yorgunluk artıyor. Güven ve uzlaşma sürecindeki zorlu adımlar arasında her türlü ivmenin ve ilginin kaybolması riski vardır.

Nasıl:

O an şimdidir. Güven oluşturma ve uzlaşma sürecini bir öncelik olarak ele almalıyız. Siyasi müdahaleyi önlemek, tüm azınlıkları kabul etmek, ortak değerler etrafında birleşmek, şikayetleri çözmek ve açık iletişimi sürdürmek için koruma önlemleri alınmalıdır. Bunlar, herkes için güvenlik ve refahın oluşturulmasına yol açabilecek ortak bir barış vizyonuna ulaşmak için farklı topluluklar arasında güven inşa etmek ve uzlaşmayı teşvik etmek için gereken öncelikli adımlardır.

er

10

Barabar
CENTRE